

Acta sanctorum

quotquot toto orbe coluntur, vel a catholicis scriptoribus celebrantur, quae ex Latinis et Græcis, aliarumque gentium antiquis monumentis

Quo dies octavus et nonus continentur

Bolland, Johannes

Parisiis et Romae, 1865 [erschienen] 1866

Caput XI. Quæ de sanctissimo Trinitatis mysterio Operum Dionysianorum auctor scribit, Dionysium Areopagitam hunc non esse, argumento etiam esse monstrantur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72229](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72229)

AUCTORE
C. B.

Operum illo-
rum Areopa-
gitarum non
esse aucto-
rem, argu-
mento etiam
est.

A 146 *Talis est, qua difficultati, ex verbo ζο-
χως petitae, satisfacere Cozza conatur, solutio
altera; verum, quam eum in finem e Dionysio
Carthusiano adducit, verborum Dionysianorum
interpretationem ab obvia atque usitata horum
significatione, ipsaque etiam scriptoris, a quo
projecta sunt, mente longissime esse alienam, in-
dubitatum apparet. Et vero per deiformes praec-
eptores seu perfectores, de quibus Operum Diony-
sianorum auctor loco supra cit. loquitur intelli-
gendos esse Apostolos, pro mero suo arbitrio
Dionysius Carthusianus, nullo prorsus ad id im-
pellente argumento, abstruere videtur; quod si
autem antiqua traditio, de qua Operum Dionysia-
norum auctor loco cit. loquitur ibidem, prout
Dionysius Carthusianus adstruit, pro aeterna Sa-
pientia, Unigenito Dei Jesu Christo, accipienda fo-
ret, quis non autemet, Operum Dionysianorum
auctorem scripturum discrete fuisse, suos praec-
eptores ea, quae sibi de Baptismo tradidissent, ab
aeterna Sapientia, Unigenito Dei Jesu Christo, acce-
pisse? Certe nulla prorsus ratio apta reddi posse
videtur, cur Dominum Jesum Christum, a quo
B praecptores sui doctrinam de Baptismo accepis-
sent, non aperte expressisset, sed per antiquam
traditionem, quas is vel nullo modo vel certe ob-
scure admodum dumtaxat significari potest, si-
gnificare voluisset. Difficultatem itaque, ex verbo
ζοχως petitam, minime etiam solcit interpreta-
tio, Dionysianis verbis a Dionysio Carthusiano
loco per Cozzam proxime cit. accomodata. Nec
video, qui aliis in medium adductis responsis e-
dem difficultas felicitus solvi queat. Jam vero, cum
res ita habeat, Graecoque adeo epitheto, quod tra-
ditioni de Baptismo ab Operum Areopagiticorum
auctore loco supra cit. tribuitur, idem omnino,
quod vocabulo Latino antiquus, significatum in-
dubie is velit, consecrarium est, ut per Deiformes
praecptores, a quibus se, quae ex antiqua tradi-
tione de Baptismo accepissent, didicisse ait, non
Apostolos, qui ea utique, non ab antiqua traditio-
ne, sed ab ipsomet Christo Jesu acceperant, intel-
lecerit, sed alios posteriores, ad quos traditione
dumtaxat Catholica de Baptismo doctrina perve-
nerat. Hinc porro ulterius consequitur, ut etate,
quae Apostolorum aeo fuerit posterior, Ecclesia-
sticam, in qua traditionem de Baptismo vocat an-
tiquam, Hierarchiam elucubravit, utque proinde
a Dionysio Areopagita, qui Apostolorum aeo flo-
ruit, diversus sit seu distinctus.*

CAPUT XI.

Quae de sanctissimo Trinitatis my-
sterio Operum Dionysianorum au-
ctor scribit, Dionysium Areopagi-
tam hunc non esse, argumento
etiam esse monstrantur.

Operum
Areopagi-
tarum au-
ctor voca-
bulum hypo-
stasis in ea-
dem,

O perum Dionysianorum auctor lib. de Coelesti
Hierarchia cap. 7 sub finem sic scribit: Id
memoriae causa in praesentiarum repetere suffi-
ciar, ut primus ille ordo a divina bonitate,
quantum par est, theologica illustratus scientia
eamdem deinde ceu beneficia hierarchia, sequen-

tibus transcripserit, illud, ut compendio dica-
m, docens, quemadmodum veneranda et su-
perbenedicta omnique laude digna Divinitas, a
Dei capacibus intelligentiis, quantum ab iis co-
gnosci ac celebrari potest, jure debeat deprae-
dicari, cum sint quasi deiformes, divini quidam
loci, ut eloquia testantur, divinae requietis, nec
non ut monas unitasque, quae tribus inest per-
sonis, a supercaelestibus naturis ad infima us-
que terrae per suam benignissimam res omnes
penetret providentiam. Deum itaque ενάδα τρι-
συστάτου, unitatem, in tribus personis subsisten-
tem, seu quae tribus personis inest, loco cit. vo-
cat laudatus auctor; cap. autem 1, § 4 de Divi-
nis nominibus scribit, Deum propter superna-
turalis individui sui simplicitatem laudibus or-
nari ως μονάδα και ενάδα, ut Unitatem; ut Tri-
nitatem vero propter superessentialis fecundita-
tis in tribus Personis manifestationem, ως τριάδα
δὲ διὰ τὴν τρισυστάτου τῆς ὑπερουσίου ἡμιότητος
ἐκφανσιν. Et cap. 2 ejusdem libri § 4 ἢ ἐν ἀλλή-
λαις, εἰ οὕτω χρῆσθαι, τῶν ἐναρχικῶν ὑποστάσεων
μονῆ καὶ ἰδρυσις, ὁμοίως ὑπερηρωμένη, Divinarum
in seipsis, si ita loqui fas est, Personarum muta-
E tua mansio et collocatio, in totum supraquam
copulata in unum. Et aliquanto post § 5, μόνῃ
δὲ πηγῇ τῆς ὑπερουσίου θεότητος ὁ πατήρ, οὐκ ὄντος υἱοῦ
τοῦ πατρὸς, οὐδὲ πατρὸς τοῦ υἱοῦ, φυλακτότων δὲ τὰ οἰκεία
τῶν ἡμῶν ἐναρχῶς ἐκάστη τῶν θεαρχικῶν ὑποστάσεων.
Solus autem fons supersubstantialis divinitatis
est pater, ita ut non sit pater filius, nec filius
pater, sed cuique divinarum personarum propriae
suae laudes inviolatae conserventur.

148 Pauculis ante haec verba lineis idem voca-
bulum ὑποστάσις in eadem significatione usurpa-
rat, idque iterum in fine ejusdem capituli sequen-
tibus his verbis facit: Omne divinum nomen, ex
bonitate promanans, cuicumque divinarum per-
sonarum impositum sit, in tota ipsa divina Tri-
nitate promiscue accipitur. En loci sane non
pauci, quibus Operum Dionysianorum auctor
vocabulum ὑποστάσις in eadem, quae vocabulo La-
tino persona inest, significatione usurpat, plures-
que adhuc alii, quibus hoc ipsum facit, assignari
possent. Auctor quidem Dissertationis anonymae
in Dionysium Areopagitam, anno 1702 typis Pa-
riensibus Gallice vulgatae, cap. 4, articulo xi, apud
Areopagitam vocabulum ὑπόστασις non personam,
sed aliquid dumtaxat reale, prout hoc ei, quod se-
cundum apparentiam seu speciem tantum est,
F opponitur, significare, contendit, utque id proba-
tum det, e lib. de Divinis Nominibus cap. 2, § 3
sequentem hunc textum in margine transcribit.
Discreta sunt Patris supersubstantialia nomen et res,
et Filii et Spiritus Sancti; verum vocabulum res, in
isthac interpretatione Latina occurrens, in textu
Graeco, qui huic respondet, non per vocabulum
ὑπόστασις sed per vocabulum ἡρῆμα exprimitur.
tamque dilucide vocabulum ὑπόστασις ad signifi-
candam personam in dicto secundo de Divinis
Nominibus cap., quod laudatus auctor citat, ubi-
que adhibetur, ut illo, vel attente perlecto, abunde
his confitetur, nosque adeo hoc loco amplius mo-
rari haud debeat. En modo, qui Morinus e dicta
significatione, in qua illud vocabulum ab Ope-
rum Dionysianorum auctore confidenter adhibe-
tur, Dionysium Areopagitam hunc non esse, pro-
bare contendat.

quae voci La-
tinae Persona
inest, signifi-
catione ex-
plicitius usurpat.

cum autem
ante seculum
quartum,

149 Isto nomine, inquit, primum uti ce-
perunt theologi Graeci post concilium Alexan-
drinum, quod anno cccclxii, Constantino impe-
ratore mortuo, celebratum est, ut testatur Socra-
tes

A tes lib. III, cap. IV et V. Confessores enim, ab exilio revocati, cum sancto Athanasio multisque episcopis Alexandriam convenerunt, atque inter multa alia, quae agitarunt, *οὐσίας* et *ὑποστάσεις*; nomina, de quibus inter Catholicos ortae jam erant disceptationes, explicarunt, et iis qua significatione uti liceret, definierunt. Porro autem, *(ita capitulum dictorum ultimo e Christophoroni interpretatione Socrates)* « episcopi, qui in concilio Alexandrino aderant, hanc de *οὐσία*... et *ὑποστάσει*... controversiam excusserunt. Nam Osius, episcopus Cordubae, civitatis Hispaniae, cujus antea fecimus mentionem, ab imperatore Constantino ad tumultum ab Ario concitatum sedandum missus, dum Sabellii Africani dogma explodere cogitaret de *οὐσία*... et *ὑποστάσει*... disceptavit; unde materia alteri contentioni suppeditata est. Verum id temporis in concilio Nicæno de ea controversia ne verbum quidem factum est; at postquam nonnulli coepere de ea digladiari, ob eam causam in hoc concilio de *οὐσία*... et *ὑποστάσει*... ista deciderunt; non oportere, cum de Deo sermo sit institutus, his verbis uti; nam *οὐσίας*, id est, essentialis nomen in sacris Litteris non reperiri, et voce *ὑποστάσει*... Apostolum, dogmatum tradendorum necessitate adductum, usum fuisse. Cæterum alia quadam ratione voces istas admittendas decreverunt, nimirum quod Sabellii opinionem explodant, ne verborum inopia rem, quae triplici nomine nuncupatur, quasi unam putare cogamur, sed ut singula nomina Trinitatis in propria subsistente persona Deum significant. Ista eo tempore a concilio decreta fuere. »

non in significatione isthac,

150 Primus (verba Modo sunt Morini) de hac significatione questionem movit Osius adversus Sabellianos disputans. Sabelliani enim contendebant *οὐσίαν* et *ὑπόστασιν* idem esse, atque etiam id demonstrare conabantur ex symbolo Nicæno, in quo dicitur, Si quis vero ex alia *οὐσία* vel *ὑποστάσει* Filium Dei esse dixerit, quos S. Basiliius tota Epistola LXXVI refutat. Cum autem concilii Nicæni Patres de hac controversia nihil definiissent, eo quod ad Arianos nihil spectaret, et ab Osio tantum obiter adversus Sabellianos disceptata fuisset, Catholici, potissimum Occidentales, hac in causa Sabellianis consentiebant, et Orientales Arianismi accusabant: Orientales autem Sabellianismi eos vicissim insimulabant, Gregorius Nazianzenus maximis laudibus Athanasium prosequitur oratione in ipsius laudes, quod dissentientes in concilio Alexandrino Orientales cum Occidentalibus prudenter conciliavisset. Sic Nazianzenus, explicata difficultate essentialis et hypostasis atque personae, quae Patres tum vexabat, subjicit, « Quae cum beatus ille vir, et vere homo Dei magnusque animarum oeconomus, oculis auribusque perciperet, tam stultam et absurdam Orthodoxae fidei sectionem dissimulandam ac negligendam sibi non putavit; verum medicinam morbo quamprimum infert. Quoniam autem modo id fecit? Utraque parte leniter et humaniter accersita, verborumque sententia diligenter et accurate pensata, postquam concordēs comperit, neque quoad doctrinam quicquam inter se dissidentes, ita negotium transegit ut nominum usum ipsis concedens, rebus eos constringeret. » Ut videas, lector, planius, quid fecerit Athanasius hac in causa, et in qua re cardo quæ-

stionis istius vertebatur, lege istius synodi Epistolam synodalem ad Antiochenos apud S. Athanasium.

151 Eam autem sententiam, quae asserebat, *οὐσίαν* idem esse, quod *ὑποστάσιν*, amplectebantur communiter Occidentales, etiam post Alexandrinum concilium, ut constat ex Epistola S. Hieronymi LVII ad Damasum Pontificem, in qua multis de hac re disserit. Sufficiat, inquit, nobis dicere unam substantiam, tres personas subsistentes, perfectas, coaequales, coaeternas. Taceantur tres hypostases, si placet, et una teneatur, etc. Judicat sub nomine hypostasis venenum latere. Idem etiam timebant nonnulli Orientales, ut evidens est ex doctissima S. Basilii Epistola ad fratrem suum Gregorium Nyssenum de differentia *οὐσίας* et *ὑπόστασις*, quae est inter Basilii Epistolas XIII. Item etiam colligitur ex Epistola praecedente XII ad Maximum Philosophum. Tandem brevi post illa tempora apud omnes Catholicos tam Orientales, quam Occidentales, obtinuit decretum Alexandrinum et interpretatio S. Basilii de *οὐσία* et *ὑποστάσει*, ut constat ex Theodoro in Immutab. dialog. et S. Augustino lib. V de Trinit. cap. VIII et IX, qui non dubitat, Graece recte dici tres hypostases et unam usiam, sed Latine reformidat tres substantias dicere, cum Latinorum usus ferat unam substantiam vel essentialiam, tres autem personas.

ut variis rationibus

152 Cum igitur Dionysius ille confidenter et nihil haesitans Deum *τρισυπόστατον*, tres in deitate hypostases praedicat, manifeste ostendit imprudens, se vixisse non modo post Alexandrinum concilium, sanctosque Basilium, Nazianzenum et Nyssenum, sed etiam post exactum seculum quartum. Unde enim hanc *ὑποστάσιν* et *οὐσίαν* distinctionem aliunde haurire potuit Dionysius noster, quam a concilio Alexandrino et Patribus jam allegatis? Ante enim illa tempora ista hypostasis significatio et ab usua distinctio res erat prorsus incognita, inaudita apud omnes philosophos, theologos, historicos, Christianos et ethnicos. Ideo cum primum in concilio Alexandrino anno Christi CCLXII inventa est et definita, ei tantopere contradiendum est, tandemque versus finem seculi quarti ab omnibus aegre recepta. Testatur hoc S. Hieronymus loco jam allegato, hypostasim ab usua nihil differre affirmans. « Tota, » inquit, « secularium litterarum schola nihil aliud hypostasim nisi usiam novit, et quis ore sacrilego tres substantias praedicabit? » Et paulo post: « Quisquis tria esse, hoc est, tres esse hypostases, id est, usias dicit, sub nomine pietatis tres naturas conatur asserere. » Idem testatur Socrates lib. III histor. cap. V. Postquam hanc difficultatem diligenter versavit, « Qui, » inquit, « Graecam inter Graecos sapientiam et doctrinam explicare nituntur, *οὐσίαν* multis modis sumi definiuerunt: de hypostasi autem nullam qualemcumque fecere mentionem. Imo vero Irenaeus Grammaticus in Atticae linguae Dictionario vocem barbaram appellat. Nam apud nullum veterem scriptorem reperiri; quod sicubi forte reperiat, non eam rem significare, pro qua jam capitur, asserit. Etenim apud Sophoclem in Phoenice *ὑπόστασιν* insidias significare, apud Menandrum autem condimenta: posse etiam dici feces vini in dolio. » Ista postrema significatio Medicis antiquis et recentioribus est usitata.

hic probatur,

F

sed in alia longe diceretur

A 153 Addit Socrates de sensu suo: " Verum licet hæc vox a veteribus philosophis non sit usurpata, tamen recentiores philosophi illa pro οὐσία crebro abusi sunt. " Socratis sententia illustrari potest his verbis authoris libri de mundo, qui Aristoteli tribuitur, τὸν ἐν ἀέρι φαντασμάτων τὰ μὲν ἐστὶ κατ' ἔμφασιν, τὰ δὲ κατ' ὑπόστασιν, atque etiam Themistii in Physic. 2 οἱ δὲ τὰς ἰδέας λέγοντες, ἀ μὲν τῶ λόγῳ χωριστά, ταῦτα καὶ ὑποστάσει χωρίζουσι. His enim locis hypostasis opponitur iis, quæ specie tenus apparent et existunt. Eadem significatione ὑπόστασιν usurpavit Dionysius cap. iv de Divinis Nominibus, philosophice de mali natura disserens, Malum quatenus malum essentiam nullum aut originem efficit, sed tantum depravat et corrumpit, quantum in ipso est, τὴν τῶν ὄντων ὑπόστασιν, eorum, quæ sunt, essentiam atque naturam, et eodem capite, διὸ οὐτὶ ὑπόστασιν ἔχει τὸ κακόν, ἀλλὰ παρουσίασιν. Nec aliter intellexerunt antiqui Scripturæ sacræ interpretes. Quinque tantum in Novo Testamento deprehenditur hæc dictio: bis in Epist. 2 ad Corinthios cap. ix, §. iv, et cap. xi, §. xvii, et ter in Epistola ad Hebræos, sed ubique antiquus interpretes transfert " Substantiam. " Ita quoque antiqua Latina septuaginta Interpretum translatio, ut probatur ex interpretatione Latina, quem ex antiquis authoribus collegit Flaminus Nobilius, et jussu Sixti V Pontificis Romæ edita est. Ubi Græcæ legitur ὑπόστασις, duobus aut tribus locis exceptis, semper Latine transfertur Substantia, verbi gratia Psal. xxxviii, §. vi et viii, Psal. lxxviii, §. 2, Psal. lxxxviii, §. xlvi, Psal. cxxxviii, §. xv, licet Psalmorum translatio a S. Hieronymo castigata fuerit.

usurpatum illud tantummodo fuerit,

154 Ubi vero substantia non transfertur, multo longius a significatione, quam illi tribuit concilium Alexandrinum, aberrat. Deuter. i, §. xii. " Quomodo potero solus portare molestiam vestram, καὶ ὑπόστασιν ὑμῶν, et pondus vestrum? " i. Reg. cap. xiii, §. xxiii de Jonathā dicitur, " Et exiit de statione alienigenarum trans Machimas, " Græcæ καὶ ἐξῆλθεν ἐξ ὑποστάσεως. Versu xxi ejusdem capituli transfertur substantia. Sic cap. sequenti §. iv: " Quærebatur Jonathā transire ad stationem alienigenarum, " εἰς τὴν ὑπόστασιν τῶν ἀλλοφύλων. Jeremiæ xxiii, §. xxii vertitur subsistentia, " Si stetissent in subsistentia mea, " et si audissent verba mea, " εἰ ἔσθησαν ἐν τῇ ὑποστάσει μου, eodem sensu, quo substantia, ut manifestum est: et testatur sanctus Hieronymus, Septuaginta et Theodotionem interpretatos verbum Hebraicum, " substantiam " sive " subsistentiam, Aquilam secretum, Symmachum sermonem. " Ita hactenus Morinus; licet autem, contra ac initio velle videtur, vox ὑπόστασις etiam ante Alexandrinum anni 362 concilium, pro Persona subinde, utul rarissime, usurpata fuisse ex infra dicendis reperiat, id tamen ante Nicænum anni 325 concilium seu seculum iv factum non fuisse, indubitatum apparet. Porro idem Morinus mox post verba jam nunc recitata duobus etiam Hebraicis, quorum alterum voci Græcæ ὑπόστασις in Vulgatæ Jeremiæ textu proxime adducto respondet, alterum in hoc legis septuaginta et Theodotio videntur, vocabulis transcriptis, diversisque, quæ hisce adscribuntur, significationibus allegatis, multum hæc a significatione, quam vocabulo ὑπόστασις concilium Alexandrinum attribuit, differre observat, recteque deinde sequentem arguere per-

Octobris Tomus IV.

git in modum: Si Dionysius ille a Patribus quarti seculi non hausit istam significationem, unde ergo constans illi fuit et stata? Non a theologis, non a philosophis, non ab historicis et grammaticis tam ethnicis, quam Christianis, non a Scriptura sacra. Ubique ad illa usque tempora distinctio ista fuit incognita.

ACTORE C. B.

155 Cum quis deprehendit in aliquo authoris scripto nomen ἁμοούσιον, statim judicat, et nemo contradicit, scriptum illud post concilium Nicænum compositum: multo magis cum ὑπόστασιν et τρισυπόστατον in eo significatione. Sane multo insolentius est legere apud antiquos auctores tres in Deo hypostases, unam οὐσίαν καὶ θεότητα, quam homoousion. S. Hieronymus, qui tot Patres Græcos, auctores antiquos, diu noctuque versavit, nullum hujusce significationis testimonium apud eos deprehenderat, ideo ut tres hypostases confiteretur, adigi non potuit: nec Orientales, qui se ei opponerent, ullum pro sententia sua tuenda poterant allegare. Quam erant ista Dionysii Areopagitæ testimonia convincendo Hieronymo idonea et accommodata? Ista tamen opponit nemo. Catholici et Ariani, cum esset Hieronymus Antiochiæ, ab eo importune exigebant utrique, ut tres hypostases confiteretur, " Nunc pro dolor, " inquit Epist. lvii, " post Nicænam fidem, post Alexandrinum juncto pariter Occidente decretum, trium hypostaseon ab Arianorum præsulē, et a Campensibus novellum a me Romano homine nomen exigitur. Qui, quæso, ista Apostoli prodiderit? Quis novus Magister gentium Paulus hæc docuit, interrogamus, etc. " Facile erat S. Hieronymo respondere, Dionysius Areopagita, Doctoris gentium discipulus, hoc docuit, hoc ecclesiis tradidit. Tum Euzoius, Arianorum Antiochensium præsul, prodere debuit Dionysii Areopagitæ Opera apud fratres suos latitantia, si quæ tum ei cognita fuerunt. Quid Euzoium dico? Cum universus Occidens nollet in Deo cum Arianis tres hypostases admittere, debuerunt universi Occidentium Arianorum episcopi Opera Dionysii eruere, ut inde Catholici Occidentales convincerentur. Dicetne aliquis, Catholicos Occidentales ea occultasse, ne a Catholicis Orientalibus et ab Arianis convincerentur?

inde, Opera illa ante idem seculum non fuisse contexta, etc arguitur,

F nec hoc argumentum vel iis, quæ hic allegantur,

156 Hæc omnia huc usque Morinus; verum, respondent Areopagiticis, dubium esse non potest, quin Apostoli adorandum sanctissimæ Trinitatis mysterium primis Christianis, præsertim perfectioribus, non obscure, sed clare et perspicue exposuerint, eosque adversus hæreses, fortassis nascituras, nihil omnino in illa difficillimi mysterii doctrina obscuritatibus relinquendo involutum provide ac sedulo munierint. Quid ergo mirum, si Dionysius, S. Pauli apostoli discipulus Philosophique callentissimus, traditam sibi abs hoc ejusdem mysterii doctrinam clarioribus, quam alii scriptores fecerint, verbis explanarit, vocemque adeo ὑπόστασις ad sanctissimæ Trinitatis personam significandam usurparit? Ita illi; verum Ecclesia Christi, inquit lib. i de Tribus Capitulis, cap. 3 Facundus Hermianensis, etiam cum necdum ad distinctionem Patris et Filii et Spiritus Sancti uteretur nomine Personæ, tres credidit et prædicavit Patrem, et Filium, et Spiritum Sanctum. Adhæc dubium pariter esse non potest, quin Apostolorum discipuli horumque deinde sequaces Christianis, quæ fidei dogmata tradebant, sanctissimæ Tri-

auctora
C. B.

nitatis mysterium perspicue explanarint, eosque nasciturus adversus hæreses, obscuris luce ad-dita, munire etiam diligentissime studuerint. Qui ergo factum, ut Patres, qui ante univer-sale Nicænum concilium, anno 325 celebratum, floruerunt, imo et ipsimet, ut S. Athanasius Epistola ad Jovinianum innuit, concilii hujus Patres vocabulum ὑπόστασις, non ad Personam, sed ad Substantiam seu οὐσίαν signifi-candam usurparint? Nimum itaque probat ac proin nulla est mox jam relata Areopagi-ticorum responsio, hujusque idcirco ulteriori di- scussione missa, alia modo, quæ ad supra propo-situm Morini argumentum respondere solent, examinemus.

vel alius, quæ
hic pariter
recensentur,
rationibus

157 Quamvis, aiunt, usus hujus vocis hypostasis ante Nicænum concilium non esset ita frequens ac promiscuus, constat tamen, eam ab aliquibus usurpatam fuisse. Etenim Dionysius Alexandri-nus eam ipsam aliquando in Epistola ad Paulum Samosatenum adhibuisse legitur. Alexander, Alexandriae episcopus, ad alium Alexandrum, Constantinopolis episcopum, scribens, Propiam, B inquit, hypostasim declaravit, dicens: " In princi-pio erat verbum, et verbum erat apud Deum etc. " Denique his Pauli verbis χαρακτήρ τῆς ὑποστάσεως αὐτοῦ personam Patris æterni designatam esse, Basilius et laudatus a Theophylacto Gregorius Nyssenus affirmant. Ceterum quamvis concede-retur, nullum ante Dionysiana tempora fuisse hujus verbi usum, fatendum tamen esset, inter Christianos existitisse aliquem, a quo illud pri-mum cæperit usurpari. Quid ergo prohibet, quo minus Dionysius, vir philosophicæ disciplina pe-ritissimus, qui hujusce vocis, ab Aristotele ali-cubi traditæ, vim noverat, illa eodem, ac ille philosophorum princeps, sensu et significatione primus inter Christianos usus esse dicatur? Ita totidem atque iisdem fere verbis apud Nour-rium Dissertationis de S. Dionysii Operibus cap. 14 Areopagitiçi proponunt alia, quæ, ut mox dicit, afferre adhuc solent, ut supra allatum Morini ratiocinium convellant. Verum audi, qui et hisce, partim a me amplius adhuc infra refe-landis, laudatus Nourrius loco proxime cit. occurat.

utpote et ip-
sis a Nour-
rio

158 Quæ .... (ipsamet scriptoris hujus verba, paulum dumtaxat, ubi id vel mendum corrigendum vel locutionis claritas exigit, mutata, allego) C ad probandum vocis ὑπόστασις usum adducuntur, ea nihil habere videntur soliditatis et firmamenti. Epistolam enim Dionysii Alexandrini ipsi suppositam adulterinamque esse, critici doctiores facile agnoscunt. Altera vero Alexandri, Alexandrini episcopi, ad Alexandrum alium epistola, quo tem-pore scripta sit, nullus definire potest. Baro-nius quidem illam anno cccxxviii, quo Li-cinii mortem consignat, datam opinatur; sed ruinoso nititur fundamento. Nam Licinius, non anno cccxxviii, sed cccxxiv, ut accura-tioris criterii scriptoribus videtur, vitam fini-vit. Demus tamen, Alexandrum eo, quo vult Baronius, tempore suam exarasse epistolam, quid inde? Nulli sane mirum esse debet, vo-cem hypostasis ab homine, Alexandrinæ synodi, anno cccclxii celebratæ, temporibus adeo vici-no fuisse usurpatam; sed illud sane mirabilius, quod nullus scriptor, ut Petavius ostendit, his tanti viri vestigiis, nisi post Alexandrinam syno-dum insistendum esse, putaverit. Quod certe, quam parum ea vox ineunte seculo quarto atque

a fortiori seculis superioribus usitata esset, aperte D demonstrat.

159 Nec plus roboris et virium illud habet, per rationes
oppositas
confutatis,
infirmature;
quod ea vox et in Epistola ad Hebræos occur-rere et a Basilio Gregorioque sensu Dionysiano explicari objicitur. Uterque enim Basilius et Grego-rius post Nicænum concilium, non secus ac Ale-xander, Alexandrinus episcopus supra memoratus, scripsere; atque hi eam vocem sensu, temporibus suis usitato, interpretati sunt. Nullus autem ante illud concilium eamdem Pauli vocem ita censuit explicandam. Et id quidem ita certum est, ut in Latina ejusdem Paulinæ Epistolæ versione vox Græca ὑπόστασις non per Latinam hypostasis, sed figura substantiæ reddita legatur. Denique quod aiunt, auctorem nostrum primum forsitan fuisse, a quo eadem vox sensu memorato accepta sit, gratis omnino fingitur. Noster quippe auctor (Operum scilicet Areopagiticorum scriptor) de ea, ut culibet citatos locos percurrenti planis-simum fiet, sic disputat, acsi sensus, quem illi tribuit, nulli omnino incognitus, receptus esset ab omnibus. Hactenus laudatus Nourrius, aut, si mavis, quorum is opinionem hic tuetur, An- E tiareopagitiçi; ac aliqui quidem ex hisce, ne qui-dem ipsum Apostolum Paulum scripturæ ad He-bræos Epistolæ cap. i voce ὑπόστασις ad personam, sed ad substantiam seu essentiam significandam usum esse, omnino etiam, quod tamen laudatus Nourrius verbis recitatis facere non videtur, con-tendunt, in opinionis suæ confirmationem adden-tes, Epiphanium etiam Hæresi 69 præfatam Pauli vocem, quæ a Latino sacræ Scripturæ interprete Substantia redditur, pro essentia dilucide acci-pere.

160 Verum hisce Vindiciarum Areopagiti-ca Cozza qui-
dem, vocem
hypostasis ab
ipsomet Pau-
lo pro Persona
fuisse usur-
patam,
rum part. 2, cap. 12, § 1, num. 9 Cozza sequentem respondet in modum: Meo iudicio non recte sen-tire videntur præfati adversarii, Antiareopagitiçi videlicet, quia, eorum stante responsione, dicendum esset, loco cit. a Paulo significari, Filium esse figuram, non personam, sed essentiæ Patris, sique Dei Verbum imago esset divinæ Essentiæ, quod non libenter a Patribus conceditur. Nam Basilius Epist. xliii, Gregorius Nyssenus in lib. de differen-tia suppositi, et essentiæ, et alii fatentur, Filium ac Dei Verbum non essentiæ imaginem esse, sed Patris, licet in essentiâ, seu ratio, qua est imago Patris, sit essentiâ, prout subsistit in Filio genito. Et ratio est, quia Filius illius est imago, cujus est filius. Nam imago secernitur ab exemplari, ut res producta a producente; at Verbum divinum non est essentiæ Patris Filius, sed suppositi ac Per-sonæ Patris Filius. Erit ergo imago Personæ Pa-tris, non essentiæ, a quo est genitus in similitu-dinem naturæ, seu potius in identitatem natu-ræ. Si enim diceretur imago essentiæ Patris, a qua non potest dici genitus, eodem pacto et imago dici posset Spiritus Sancti propter identitatem essentiæ, et ipsamet Spiritus Sanctus dici posset imago Filii et Patris, et Pater imago Filii et Spiritus Sancti, quod nemo concedit. Est itaque Verbum Patris personæ imago, quia ut vivens a Patre vivente genitum, in similitudinem natu-ræ, principio vitæ conjuncto, prout loquuntur theologi.

161 Nec Epiphanius hæresi lxi aliter expo-nit: nam ibi solum probare intendit, Filium esse Patri consubstantialiæ, et respondens cui-dam adversariorum argumento dicentium, no-men Substantiæ ad indicandam consubstantiali-tatem

itaque etiam
Apostolum ab
Epiphanio
exponi, duo-
bus hujus

A tatem Filii cum Patre non reperiri in sacra Scriptura, ait optime reperiri apud Paulum in Epistola ad Hebræos dicentem: "Cum sit splendor gloriae et figura substantiæ ejus; ex quibus verbis vult, Filium in hypostasi sua esse figuram et imaginem Patris ratione substantiæ, ac naturæ utriusque communis. Verba ejus sunt: "Est enim Dominus in hypostasi sua et splendor gloriæ ac figura substantiæ ejus. Est igitur substantia, non quidpiam facultatum instar suppetens, sed illud ipsum, quod est, sicut Moyses dixit. Qui est, misit me, inquit ad filios Israël. Itaque qui est, ens est, ut ita dicam; hoc autem nihil aliud est, quam substantia; et prosequitur probans, esse eandem substantiam seu essentiam in Patre et Filio, ratione cujus Filius est Patris figura et imago. Inde est, quod, quando dicit, Filium esse similem Patri, nunquam dicit, esse similem substantiæ Patris, sed personæ Patris; quare heres. LXXIII, cap. xv agens ex professo de hac Filii cum Patre similitudine ait: "In confesso apud omnes istud est, nec similem esse sibi Patrem, neque sibi ipsi Filium, sed Filium esse Patris similem, et eo ipso, quod in omnibus Patri similis est, Filium esse, non Patrem. Qui quidem perfecte a perfecto Patre anteintelligentiam omnem, omnemque rationem ac tempora sæculaque e Patris est similitudine genitus eo modo, quem solus agnoscit Pater, qui illum e seipso citra passionem omnem genuit."

162 Et cap. xxxi explicans in terminis, quomodo Filius sit Patris imago, ait: "Credere oportebat, similem esse Patris filium, utpote cum illius, qui supra omnia est, imago sit ille, qui pervadit omnia, et per quem producta sunt omnia tam in cælo, quam in terra. Imago porro ejusmodi, non qualis est animati figuræ, id, quod animæ est expers, neque velut artis effectio aut effectio operis, sed tantumquam genitoris id, quod genitum est. Cumque præterea nefas sit ad Unigeniti generationem, quæ sæculis omnibus prior est, corporeæ et humanæ generationis proprias notas conditionesque transferre; ac denique, cum ad sapientiam illius exemplum, quæ humanas cogitationes complectitur, ita Filii sit exigenda generatio, ut per se subsistat nihilominus et existat."

Itaque Epiphanius nullibi dicit, Filium esse substantiæ Patris imaginem, sed Patris dumtaxat personæ, licet ratione naturæ utrique communis, Filio per generationem a Patre communicatæ; ergo neque potuit nomen Substantiæ, cui Paulus Filium similem esse scribit, usurpare pro essentia seu natura, sed pro Patris personæ hypostasi, cui similem esse Filium, sæpe probavit. Et gratis concessio, Epiphanium illo in loco Pauli pro substantia non accipere personam, sed ipsam naturam Divinam Patris, Filio consubstantiali, ut adversarii contendunt; cum Chrysostomus, Theodoretus, Basilus et Gregorius sumant ibidem substantiam pro Patris personæ, hos sacros scriptores Epiphanius synchronos, eidem oppono Epiphanio. Ita hactenus scriptor laudatus, vocabulum ὑπόστασις, quod a Paulo Apostolo loco supra cit. adhibetur, personam ibidem necessario significare, nec ab Epiphanio in alia significatione fuisse acceptum, contendens; verum tam hoc, quam illud a vero alienum, vel saltem esse admodum dubium, patescet ex iis, quæ mox adducam, cum primum ostendero, nec causam ejus multum juvare scriptores, quos S. Epiphanius opponit, si is forsitan vocem ὑπό-

στασις, a Paulo loco cit. adhibitam, pro substantia seu essentia accepisse sit dicendus. Chrysostomus, Theodoretus, Basilus et Gregorius primo in rem suam laudat; verum hi non citius, quam cum jam Nicænum anni 325 concilium celebratum fuisset, scripserunt, tumque, etsi raro quidem, subinde tamen, maxime post Alexandrinum anni 362 concilium, post quod etiam iidem sancti Patres vitam protaxerunt, vocabulum ὑπόστασις ad significandam Personam nonnulli, uti ultra fatemur, scriptores Græci, aliis contra id adhuc substantiam interpretari pergentibus, usurpare ceperunt; ut mirum non sit, vocabulum ὑπόστασις, a Paulo in Epistola ad Hebræos usurpatum, Personam interpretatosse memoratos sanctos Patres.

163 Observavit hoc ipsemet Cozza, hincque hisce mox adjungit aliquot etiam scriptores alios, concilio Nicæno anteriores, Tertullianum nimirum, Origenem, Gregorium Thaumaturgum et Dionysium Alexandrinum, quos omnes pariter voce hypostasis ad Personam sanctissimæ Trinitatis significandum usos esse, contendit. Verum textus, quem ad rem quantum ad Tertullianum, Latinum seculi 2 scriptorem, probandam asseret, Personæ quidem, at non item, quod tamen esset necessum, hypostasis vocabulum complectitur. Idem est de textibus, quos ad rem quantum ad Origenem et Gregorium Thaumaturgum, Græcos ambos seculi III scriptores, stabilendam in medium adducit. Nec refert, in Latina textuum illorum Græcorum interpretatione, quam dumtaxat recenset, vocabulum personæ ad Personas in divinis significandas usurpari; in neutro enim Græcorum illorum textuum vocabulum ὑπόστασις ad significandam Sanctissimæ Trinitatis Personam a binis scriptoribus præfatis fuisse adhibitum, ipsemet Cozza satis indicat, dum, horum recitatis, quos dixi, textibus, de solo Dionysio Alexandrino mox subjungit, eum in Epist. contra Paulum Samosatenum in Resp. ad quæst. 4 apertis verbis voce hypostasis uti. Quod autem nominatim ad dictum Dionysium Alexandrinum, qui et ipse seculo III floruit, jam spectat, re quidem vera in Epistola, quæ veluti a sancto illo episcopo contra Paulum Samosatenum scripta circumfertur, vocabulum Græcum ὑπόστασις ad Personam in divinis significandam usurpatum; verum an Epistola ista sanctum illum patriarcham Alexandrinum re etiam vera habeat auctorem, dubium est admodum atque incertum, uti nemo non colliget ex iis, quæ apud nos tom. 2 Octobris in Appendice de Sancti illius Operibus cap. 5 et 6 de Dionysii adversus Paulum Samosatenum epistolis disputata sunt.

16 Et vero Epistolam illam Dionysio Alexandrino a posterioris ævi scriptore fuisse suppositam, vel ex hoc ipso verosimilius potest videri, quod in ea, ut dictum, ad personam significandam adhibetur vox ὑπόστασις, quæ in isthac significatione a nullo prorsus seculi III, quo Dionysius Alexandrinus floruit, scriptore alio adhibita invenitur. Hinc etiam ruit, quod Cozza, qui nec ipse laudatam contra Paulum Samosatenum epistolam pro indubitato Dionysii Alexandrini fetu admittit, præterea insinuat, negari scilicet non posse, quin scripta equidem sit ab aliquo, qui eodem, quo Dionysius Alexandrinus, tempore, seculo nempe III, floruerit. Ad hæc etsi etiam darem, vocem ὑπόστασις ad personam significandam jam inde etiam a seculo III interdum fuisse adhibitam, consecrarium necdum vel sic fieret, ut dicta ad Paulum Samosatenum epistola, si Dionysium Alexandrinum

AUCTORE
C. B.verum nec
scriptoræ,
quos in rem
suam citat.

E

F

patrocinant
ei habet,

auctore C. B.

num non habeat auctorem, fuerit a scriptore æquali exarata. Quid ni enim factum esse possit, ut æque a seculi quinti aut sexti, quam a seculi tertii auctore fuerit conscripta, Dionysioque Alexandrino afficta? Quidquamne forsitan, quod, quo minus factum id credatur, impediatur, in laudata epistola occurrit? Verum nihil Cozza allegat hujusmodi, nec allegari posse, apparet. Tertia itaque, an posteriori dumtaxat seculo floruerit auctor, qui epistolam, de qua hic agimus, conscripsit, admodum saltem est dubium, nequitque proinde e vocabulo ὑπόστασις, quod in ea ad significandam Sanctissimæ Trinitatis Personam adhibetur, pro certe concludi, jam inde a seculo tertio vocabulum illud in significatione isthac fuisse usurpatum.

nec Epiphanius adhibetam a Paulo vocem hypostasis pro Persona accepit,

165 Discutiamus modo, an equidem, uti ratio-cinio, supra huc transcripto, Cozza contendit, vocabulum illud apud Paulum Apostolum, in Epistola ad Hebræos de Dei Filio dicentem, ὁ γυρακτικὸς ὑπόστασις αὐτοῦ, figura hypostasis ejus, in dicta significatione accipiatur, itaque etiam ab Epiphanio adversus hæreses lib. 2, tom. 2, Hæresi 69, num. 70 fuerit acceptum. Ut meliori, quo fieri potest, modo rem esse sequamur, ipsamet huc spectantia, quæ sanctus ille Pater loco cit. adversus Arianos, Filium Dei consubstantialem Patri negantes, proloquitur, verba juverit transcripsisse. Sequentia hæc sunt: Hunc in modum instare (Ariani scilicet) solent. Unde nobis, inquiunt, nomen illud Substantiæ? Ant cur consubstantialis Patri Filius dicitur? Quonam in Scripturæ loco consubstantialitatis est facta mentio? Quis unquam ex Apostolis Dei substantiam nominavit? Hoc enim videlicet ignorant, idem esse hypostasim aut substantiam dicere. Est enim Dommus in hypostasi sua et " Splendor gloriæ ac figura substantiæ ejus. " Est igitur substantia, non quidquam facultatum instar suppetens, sed illud ipsum, quod est, sicut Moyses dicit. " Qui est, misit me, " inquit ad filios Israël. Itaque qui est, ens est, ut ita dicam; hoc autem nihil aliud est, quam substantia. Ita haclenus Epiphanius laudatus; cum autem, idem esse hypostasim aut substantiam dicere, insinuet, simulque, quo, aliquem ex Apostolis nominasse Dei substantiam, probatum det, plus semel jam laudatum Pauli ad Hebræos textum adducat, adhibitam in hoc ὑπόστασις vocem, non pro Persona, sed pro Substantia abs illo sancto Patre fuisse acceptam, indubitatum apparet.

vel saltem, an id fecerit,

166 Cozza quidem (adi ejus verba supra recitata) contendit, Dei Filium, non substantiæ Patris sed Personæ dumtaxat imaginem seu figuram ab Epiphanio dici, hincque et ipsum nomen Substantiæ, cujus figuram esse Filium, Paulus in Epistola ad Hebræos scribit, non pro essentia seu natura, sed dumtaxat pro Patris Persona seu hypostasi a sancto illo Patre usurpari; verum Epiphanius, uti ipsemet Cozza fatetur, verbis mox recitatis aliisque nonnullis, quæ hisce proximè subjungit, Dei Filium Patri consubstantialem seu connaturalem adversus Arianos probare conatur, huncque in finem sæpissime jam memoratum Pauli ad Hebræos textum allegat; cum autem, si occurrens in hoc nomen Substantiæ pro Persona Epiphanius accepisset, neuliquam ad jam dictum sancti hujus Patris institutum textus ille, ut cuique rem attente consideranti patescet, conducturus fuisset, dubitandum non videtur, quin usurpatum in hoc Substantiæ nomen, non pro Patris Persona, sed pro natura seu essentia idem il-

le sanctus Pater accepit, contra ac Cozza opinatus est. Nec, quod ad opinionem suam stabilendam scriptor istic præmiserat, veritati consonum apparet. Epiphanius enim, Patris dumtaxat Personæ imaginem esse Filium, nullibi affirmat. Dei quidem Filium, sicuti id, quod genitum est, Genitoris est figura, Patris esse imaginem seu figuram, in altero e binis, quos Cozza supra allegat, textibus tradit; verum substantiæ Patris, an Personæ dumtaxat sit imago, haud aperte edicit. Nec Epiphanius de Patris Persona, cujus dumtaxat imago sit Filius, intelligendum evinces, si cum Cozza (adi hujus supra huc transcriptum ratiocinium) ageris, Dei Filium seu Verbum imaginem esse illius, cujus est Filius; non esse autem essentiæ seu naturæ, sed Personæ Patris Filium; etsi enim Dei Verbum naturæ Patris seu diviæ, secundum se spectata, Filius certo non sit, nihil tamen obulare videtur, quo minus naturæ diviæ, prout hæc Patris est seu a Patre et continetur et patriis characteribus insignitur, Filius dicatur.

167 Omnibus itaque accurate expensis, an vocabulum ὑπόστασις, quod a Paulo Apostolo in Epistola ad Hebræos adhibetur, pro Persona seu ad significandam Personam Epiphanius accepit, saltem admodum est dubium. Nec, an ab ipsemet Paulo Apostolo in significatione istac fuerit acceptum, est certius. Cum enim Dei Filius, etsi quidem, ut jam docui, naturæ Patris seu diviæ, secundum se spectatæ, figura seu imago non sit dictæ tamen diviæ naturæ, prout hæc Patris est, patriisq; characteribus afficitur, figura seu imago non inepte dicatur, nihil omnino impedire videtur, quo minus in hisce Pauli ad Hebræos verbis ὁ γρακτικὸς ὑπόστασις αὐτοῦ, figura hypostasis ejus, id est, Dei Patris, vocabulum hypostasis tam pro Substantia, quam pro Persona posset accipi; quod cum ita sit, illudne pro Persona, an contra pro Substantia accepit seu usurparit, dubium esse admodum, necesse est; imo vero, cum dictum Pauli vocabulum antiquis sacræ Scripturæ interpres pro Substantia, ut jam supra monui, accepit, a Paulo illud in eadem etiam significatione fuisse acceptum, verosimilius apparet, maxime cum nec a Paulo, nec ab ullo alio ante concilium Alexandrinum, anno 362 celebratum, sat clare, quid esset hypostasis seu persona, definitum inveniat.

168 Anastasius in libro, qui ὀνόμας, Latine Dux via, inscribitur, cap. 6 sic scribit: Aristoteles dicit, personas esse particulares essentias seu singulares naturas. Et Theorianus in legatione ad Armenos, Exteri sapientes, inquit, individuum sive hypostasim et quod unum est numero, definiunt ὀνόμας, quod sane divini Patres non admittunt. Quippe Patres illi deiferi ὀνόμας et naturam esse dicunt universalis, quam scriptores exteri formam sive speciem appellarunt. Ideo in sancta Trinitate naturam unam et ὀνόμας professi sunt; hypostases vero tres, natura nimirum et ὀνόμας plures hypostases continente. Ita ille; cum autem, uti hic docet, Aristoteles naturam individuum cum Persona seu hypostasi confuderit, significationemque adeo, qua vocabulo ὑπόστασις quid aliud, quam natura, intelligatur, ignorarit, enimvero vim qua dictum vocabulum Personam tantummodo significet, ex Aristotele discernere, primusque illud inter Christianos in significatione ista philosophorum principis exemplo adhibere non potuit Operum Areopagiticorum auctor, contra ac Areopagitici (adi num. 157) contendunt. Porro

admodum est dubium, uti etiam an vox illa pro persona,

F que cum natura individua a philosophis ethnicis confunditur,

A Porro cum exteri seu ethnici philosophi substantiam singularem seu naturam individuum cum hypostasi seu Persona, uti ex Anastasio jam docui, confunderent, hinc factu, ut Sabellius quidem unamque Personam, Arius vero tres substantias seu naturas tresque etiam hypostates seu Personas in Deo constituerit. Nec error, quo Nestorius, uti duas in Christo naturas, ita etiam duas Personas statuit, aliunde est ortus. At vero sancti Patres, quo dictis hereticorum illorum erroribus occurrerent, doctrinamque Ecclesiae, quæ teste, ut supra jam monui, Facundo Hermianensi, etiam tum, cum necdum ad distinctionem Patris et Filii et Spiritus Sancti uteretur nomine Personæ, tres semper credidit et prædicavit Patrem et Filium et Spiritum Sanctum, puram ac integram servarent, ab hypostasi et Persona óσιαν seu naturam sejunxerunt et veluti commune a proprio distinguunt.

quæque quid sit, exponitur, ab ipsomet Paulo fuerit adhibita;

169 Quæ est, inquit Basilii Epist. 349, ratio communis ad proprium, . . . eandem habet óσια ad hypostasium. Eodem fere modo Epist. 291 loquitur Cyrillus Alexandrinus. Si Patrum, inquit Dial. 1, quem Immutab. inscripsit Theodoretus, doctrina spectetur, quam habet differentiam commune et proprium, vel genus et species ac individuum, eandem habet substantia et hypostasis. Hinc factum, ut tandem post concilium Alexandrinum, anno 362 celebratum, hypostasis seu Persona definita, seu descripta a theologis ut plurimum fuerit: Natura intellectualis terminata et completa, quæ nec pluribus eadem est nec unita digniori, ut illius fiat vel teneatur ab illa. Atque ex hac quidem definitione aut, si mavis, descriptione tres in Sanctissima Trinitate Personas seu hypostases, at nan item duas in Christo dari, recte intelligitur; verum hypostasim, cujus imaginem seu figuram esse Filium, Paulus Apostolus ad Hebræos scribit, eo modo, quo hypostasis seu Persona in jam nunc data hujus definitione describitur, fuisse a Paulo seu acceptam seu intellectam, credito apparet admodum difficile. Hinc porro jam fit, ut, a Paulo ibidem nomen hypostasis, non pro Persona, sed pro Substantia naturæ Patris seu divina, non quidem simpliciter ut natura divina est, sed ut Patris est ac patris characteribus afficitur, fuisse acceptum, multo, adhuc evadat verosimilius. Quod si porro cuiquam Dei Filium Substantiæ diviniæ, prout hæc Patris est pariusque characteribus insignitur, dicere imaginem fortassis adhuc displiceat, esse equidem non videtur, cur is rei, per Patrem significatæ, imaginem seu figuram dicere Filium abhorreat.

170 Quid si ergo Paulus per hypostasim Patris, cujus figuram esse Filium, in Epistola ad Hebræos, supra sæpissime laudata, affirmat, nihil intellexerit aliud, quam rem, per Patrem significatam, quæ, quemadmodum jam supra docui, a re per Filium itemque a re per Spiritum Sanctum significata distingui per Operum Dionysianorum auctorem lib. de Divinis Nominibus cap. 2, § 3 asseritur? Enimvero vocabulum hypostasis, quod diversissimas, ut supra recitatis verbis Morinus docet, significationes habet, re etiam vera in significatione ista a Paulo Apostolo loco cit. fuisse acceptum, ab omni prorsus veri specie haud abhorvere mihi videtur. Nec est, quod reponas, vocabulum hypostasis, si pro re dumtaxat a Paulo, dum Dei Patris figuram esse Filium, loco supra cit. ait, usurpetur, in eadem pariter significatione ab Operum Dionysianorum

etsi autem hic dictam vocem pro re, per patrem significatam, fortassis usurpari, eam tamen

auctore, quotiescumque in his de divinis Personis loquens vocabulum óσιας adhibet, fortassis usurpari, frequentemque proinde hujus usum, qui apud dictum auctorem occurrit, impedire non posse, quo minus pro Areopagita hic habeatur; nullum enim prorsus indicium, e quo vocabulum óσιας pro re tantummodo, per Patrem significata, a Paulo Apostolo loco cit. non usurpari, utcumque colligas, apud eundem Apostolum occurrit, ubi interim Operum Dionysianorum auctor, dum lib. de Divinis Nominibus § 3 sermonem de re, per Patrem significata, instituit, vocabulum Latinum res, non per vocem óσιας, sed per vocem χρις Græce exprimit; quod ab eo aliis locis, quibus de divinis Personis loquens vocabulum óσιας adhibet, neulquam id pro re, per hasce significata, tantummodo usurpari, quicumque saltem argumento est.

AUCTOR C. B.

171 Adhæc Græca istæc Pauli verba ó χαρακτήρ τῆς ὑποστάσεως αὐτοῦ, non inepte ulique Latine redduntur, figura rei, per illum (Deum Patrem scilicet) significatæ; hæc autem libri de Divinis Nominibus § 5 verba τῶν ἑαρχικῶν ὑποστάσεων, τῶν ἑαρχικῶν ὑποστάσεων, non nisi inepte Latine redderentur, præcipuarum rerum et divinarum rerum. Ut id perspicuum efficiam, Latinam textus longioris Græci, cui dicta Græca verba includuntur, interpretationem lubet primum huc transcribere. Sic habet: Quin etiam est in supersubstantialibus Dei nominibus distinctio, qua non tantum, ut dixi, secundum ipsam unionem quælibet præcipuarum personarum impermixta atque inconfusa ponitur; verum etiam ea, quæ supersubstantialis illius diviniæ generationis sunt, inter se minime reciprocantur. Adeo ut solus Pater fons sit in supersubstantiali deitate, atque ita Pater non sit Filius, neque Filius sit Pater, sed cuique divinarum personarum propriæ suæ laudes inviolate conserventur. Attente modo Latini hujus textus phrases, singulaque, quibus hæc concipiuntur, verba considera, nec dubito, quin futurum sit, ut fateare, nomini Persona, quod bis in dicto textu adhibetur, substitui non posse nomen res, Græcaque adeo proxime huc transcripta verba Latine per hæc Præcipuarum rerum et divinarum rerum omnino inepte esse reddenda. Quod cum ita sit debeantque proinde eadem illa Græca verba Latine exponi per sequentia istæc præcipuarum personarum et divinarum personarum, dubitandum non est, quin in textu Græco, cui Latina proxime jam data interpretatio respondet, nomen óσιας ad Personam (neque enim etiam id, cum plurali numero efferatur unaque dumtaxat sit divina Substantia seu natura, pro Substantia ibidem usurpatur) significandam ab Operum Dionysianorum auctore adhibeatur.

pro persona Operum Dionysianorum auctor accepisse monstratur, E

172 Nec id tantum jam mox memorato libri de Divinis Nominibus loco abs illo fit, verum etiam pluribus aliis supra jam assignatis; ut, qui librum legerit, non possit non convinci, significationem, qua vocabulum hypostasis pro Persona usurpatur, Operum Dionysianorum auctori, non secus acsi hujus ætate omnibus passim nota receptaque fuisset, statim ac constantem exstitisse. Jam vero, cum res ita habeat, ac, ut supra docui, ante Nicænum anni 325 concilium ne unquam quidem, raro autem dumtaxat ante Alexandrinam anni 362 synodum præfatum vocabulum ad Personam significandam fuerit adhibitum; imo vero cum non pauci etiam post istam synodum in significatione isthac idem vocabulum vel omnino non usurpandum contenderint, vel saltem subtimide

hincque et ex nonnullis aliis Areopagitam esse hunc non posse, concluditur.

AUCTORE
C. B.

subtinide tantummodo usurparint, id enimvero, Dionysiana Opera jam inde a seculo primo secundove ineunte composita non fuisse, Sanctumque nostrum proinde auctorem habere non posse, argumento est perquam valido, maxime cum in concilio Nicæno, uti et in Alexandrino, anno 362 celebrato, ubi de vocabuli ἰσιότης ad Personam in divinis significandam usu disputatum accerrime, fuit, a nullo prorsus Patrum pro usu illo firmando introducendove auctoris Operum Dionysianorum auctoritas fuisse allegata uspiam legatur, imo nullus omnino scriptor ante seculum quintum Opera illa in finem prædictum citasse reperitur; quod tamen, si eadem Opera jam tum fuissent contexta, fieri ægerrime potuisset. Bina modo adhuc argumenta alia, quorum alterum ex iis, quæ de Ecclesiasticis cæremoniis, ætate sua adhiberi solitis, Operum Areopagiticorum auctor scribit, Areopagitici repetunt, cap. seq. proponere aggrediamur.

CAPUT XII.

B

Quæ de monachis, cæremoniisque ac ritibus sacris, ætate sua adhiberi solitis, Operum Dionysianorum auctor memorat, esse hunc non posse Areopagitam, commonstrant.

Cum liber de Ecclesiastica Hierarchia monachorum monachique,

Operum Dionysianorum auctor, de monachis, qui ætate sua exstiterint, variisque, quibus ab aliis quidem Therapeutæ, ab aliis vero Monachi nominati fuerint, appellationibus nonnulla lib. de Ecclesiastica Hierarchia cap. 6 præfatus, mox ritum, quo consecrari soluerint, exponit; cum ita autem monachos, tonsura et veste a reliquis Christianis discretos, ætate sua exstitisse, imo et ante hanc monachorum hujusmodi Ordinem fuisse institutum, non obscure insinuet, simulque, eorum professionem solemnibus ac publicis, non secus ac seculo V et VI, cæremoniis fuisse emissam, apertissime tradat, inde Nourrius, proxime laudatum librum Dionysii Areopagite abjudicandum, contendit, Dissertationis de Operibus sancti Dionysii, supra sæpissime laudatæ, cap. 15 sequentem arguens in modum: præterquam quod priorum Ecclesiæ sæculorum scriptores, atque ii etiam ipsi, qui de singulis Christianorum ordinibus accuratius iisdem temporibus disseruerunt, nullam monastici ordinis monachorumve professionis fecere mentionem; certe quidam eruditissimi et antiquissimi Rerum monasticarum indagatores earum originem ad Paulos, Antonios, Pachomiosque referunt. His ergo auctor noster posterior esse debet, nec Dionysius Areopagita dici potest.

licet etiam duplex horum genus Areopagitici distinguant,

174 Areopagitici tamen hunc non exiguæ difficultatis nodum haud difficulter se solvere arbitrantur, duplicis monachorum generis distinctione. Aliud enim esse aiunt genus cœnobitarum et eremitarum, qui a plebe prorsus secreti et a cæterorum hominum societate separati, in monasteriis et cœnobiis vel in sylvis et montibus vitam monasticam debebant. Hos fatentur

longe post Dionysii ætatem, nec ante Pauli, Antonii et Pachonii tempora ortum habuisse. Aliud vero contendunt fuisse genus monachorum, qui pars populi præcipua et illustrior gregis Christi portio inter laicos ita computabantur, ut primus eis in synaxi post Ecclesiæ ministros adsignatus esset locus. Ili porro privatim in suis urbium ædibus vel simul in collegiis vitam puram et castam atque curis terrenis expeditam unice Deo mancipatam agebant. Monachos autem istos temporibus Apostolorum exstitisse dicunt, eosque esse asserunt, de quibus Philo Judeus illum instituit sermonem, qui ab Eusebio in Historia sua transcriptus est. Neque dixeris hos, quos Philos non monachos, sed Therapeutas vocat, revera monachos non fuisse, sed Judaicæ, nequaquam vero Christianæ religioni addictos, atque Eusebium hac in re, ut eruditus ejus interpres Valesius observat, vano errore fuisse deceptum. Ab Areopagiticis enim audies, nullas penitusque frivolas esse Valesii adversus auctorem suum probationis. Et certe, inquit, Eusebius vir summæ eruditionis in dignoscenda Therapeutarum religione tam turpis hallucinationis non sine temeritatis nota potest insinulari. Addunt præterea, Hieronymum huic Eusebii de Christiana Therapeutarum religione opinioni hæc subscripsisse in verba: " Philo videns Alexandria primam Ecclesiam adhuc judaizantem, quasi in laudem gentis suæ librum super eorum conversatione scripsit."

175 At sane Areopagitici, Therapeutas, si fieri possit, Christianæ religioni nomen dedisse, invictis demontrent argumentis, per nos licet; sed illos vitam monasticam, qualis ab auctore nostro describitur, aliquando duxisse, nullo unquam, ut putatur, antiquitatis monumento probabunt. Missa etenim primum ea facimus, quæ scriptor noster (an anno Philo?) de monachis (imo Therapeutis) suis tradidit, eos non in urbibus, sed extra urbes progressos, in hortis agellisque degisse, ac proinde Antonianis, quod alii negant, fuisse similes. Illud autem potissimum quarimus, cur Eusebius, qui tanto nisu Therapeutas Philonianos Christianis adnumerandos esse, probare conatus est, eosdem nullibi dixerit monachos fuisse, vel successores habuisse, qui vestibus, tonsura, votis solemnibus, ac vivendi ratione ab omnibus Christianis secreti, perfectionem vitæ monasticæ normam profitebantur. Cur Hieronymus, tantum monasticæ professionis prædicator, eosdem Therapeutas in monachorum numerum non refert, illosque cum cæteris omnibus primæ Ecclesiæ Christianis permiscet et confundit? Nulla proculdubio olia ratio adferri poterit, quam nec Therapeutas initio nascentis Ecclesiæ, nec ullos Christianos Dionysii tempore tales monachos fuisse, quales ab auctore nostro memorantur.

176 Atque illud quidem eo rursus confirmari potest, quod monasticum institutum non ferebant prima sævientium adversus Christianos persecutionum tempora. Quis enim sibi persuadeat, tyrannos idolorumque cultores, qui summa crudelitate in Christianos omnes grassabantur, eos impune tulisse, qui, in collegiis communiter degentes, tonsura et veste perfectiorique vivendi genere cæteris Christianis illustriores erant. " Sacerdos, " inquit auctor noster, " stat ante altare; . . . is autem, qui consecratur, " stat

Dionysii xta-
te, uti variis
rationibus,

in medium